

ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՂ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ
ԿԳՄՍՆ Գյումրու թիվ 1 ավագ դպրոց

Ավարտական հետազոտական աշխատանք

Թեմա՝ Ինտեգրված դասի պլանավորման առանձնահատկությունները:
Թեմատիկ միավորի կազմում

Կատարող՝ Աիդա Նալբանդյան
Գյումրու թիվ 5 հիմնական դպրոց,
հայոց լեզու և գրականություն

Ղեկավար՝ Կարինե Զիլֆիմյան

Բովանդակություն

Ներածություն.....	3
1.Ինտեգրված դասի պլանավորման առանձնահատկությունները.....	4
2.Թեմատիկ միավորի կազմում.....	10
Եզրակացություն.....	14
Գրականության ցանկ.....	15

Ներածություն

Արդի ժամանակաշրջանի առանձնահատկություններից է գիտելիքների ինտեգրման միտումը: Ըստ Վ. Վ. Վերնադսկու՝ «Գիտության առաջընթացը և գիտելիքների աճը վերացնում է սահմաններն առանձին գիտությունների միջև, հարակից գիտությունների սահմանային տիրույթներում առաջանում են նոր գիտություններ և ուղղություններ: Մենք մասնագիտանում ենք ոչ թե առանձին գիտությունների բնագավառներում, այլ առաջացած պրոբլեմների լուծման մեջ:» Իսկ ինչ է նշանակում ինտեգրում: Այն լատիներենից թարգմանաբար նշանակում է վերականգնում, համալրում, մասերի միավորում մեկ ամբողջի մեջ integer-ամբողջ) ոչ թե մեխանիկորեն, այլ փոխադարձ ներթափանցմամբ:

Ինտեգրված դասերը հնարավորություն են տալիս ձևավորել հստակ պատկերացումներ շրջակա աշխարհի մասին, ցույց տալ միջառարկայական կապերը, դրդում են աշակերտներին հետազոտական գործունեության, ստիպում են աշակերտներին ձևակերպել հարցեր և փնտրել պատասխանները, արթնացնում են հետաքրքրություն առարկայի նկատմամբ, նպաստում են մոտիվացիայի առաջացմանը:

Ուսումնական ծրագրերը ինտեգրված են համարվում, երբ հանդես են գալիս միասնության մեջ, այսինքն բոլոր առարկաները կամ գիտելիքի ոլորտները և ուսումնառության փորձը միասնական են: Ինտեգրված ուսումնական ծրագրերը հնարավորություն են տալիս գիտելիքների և հմտությունների վրա հիմնված կապեր ստեղծել ուսումնական առարկաների կամ գիտելիքների ոլորտների միջև և այդ գիտելիքները կապել կյանքի հետ: Թեմայի արդիականությունը պայմանավորված է ուսուցման գործընթացում ինտեգրված ուսուցման կիրառման նշանակությամբ:

Աշխատանքի նպատակն է ուսումնասիրել և ներկայացնել ինտեգրված դասի պլանավորման առանձնահատկությունները և թեմատիկ միավորի կազմումը:

Աշխատանքի խնդիրներն են ուսումնասիրել ինտեգրված ուսուցումը, ներկայացնել թեմատիկ միավորի կազմման առանձնահատկությունները:

1. Ինտեգրված դասի պլանավորման առանձնահատկությունները

Այսօրվա դպրոցում ուսուցումը կազմակերպվում է առանձին առարկաներից ծրագրային գիտելիքների հաղորդման եղանակով, ինչը առանձին առարկաներից տրվող գիտելիքների ամբողջություն չէ, հետևաբար աշխարհի մասին տալիս է մասնատված, ոչ ամբողջական պատկերացում: Համաշխարհային մանկավարժական միտքը վկայում է, որ ուսուցման այս ձևը արդյունավետ չէ, և իբրև խնդրի լուծման ելք՝ առաջադրում է ինտեգրված ուսուցումը, որը միասնական մոտեցում է ցուցաբերում երևույթի ընկալմանը, գիտակցմանն ու յուրացմանը:

Կրթական համակարգում շարունակաբար կատարվող բարեփոխումները պահանջում են նոր մեթոդոլոգիական մոտեցում կազմակերպչական և բովանդակային նշանակության խնդիրների լուծման ժամանակ, որը կնպաստի կրթության որակի բարձրացմանը:

Անդրադառնալով ուսուցման դրդապատճառներին՝ նկատենք, որ դրանց ձևավորմանը կարելի է հասնել ուսուցման գործընթացի ճիշտ կազմակերպման միջոցով: Մեջբերելով Մ. Վ. Ստեպանովի նկատառումը, ըստ որի՝ կրթական գործընթացը պետք է կառուցել այնպես, որ նպաստի երեխաների մտածողության զարգացմանը, անհրաժեշտ գիտելիքների որոնմանն ու կիրառմանը, հավելենք, որ այն ուղղորդելու է սովորողներին՝ օգտագործելու սեփական ստեղծագործական հնարավորությունները և ձևավորելու հետազոտական կարողությունները¹:

Ինտեգրացիա, ինտեգրվել բառի տարբեր իմաստներ կան: Ինտեգրվել դա կապված է ավելի փոքր միավորներից ավելի մեծ միավոր ստեղծելու հետ: Այս տերմինը հնարավոր է օգտագործել սոցիալական, կրթական, տնտեսական և վարչական ոլորտներում: Ինտեգրումը կրթության ոլորտում մանկավարժական գործընթացի կարևորագույն բնագավառներից մեկն է, որը կապված է նախկինում անհամեմատելի մասերի միավորման հետ: Սակայն ինտեգրումը տարբեր առարկաներից գիտելիքների տարանջատված միավորում չէ, այլ սերտորեն փոխկապակցված ամբողջություն²: Ինտեգրված ուսուցման վերաբերյալ դեռ իրենց

¹ Ջադոյան Ա.Մ., Ինտեգրված ուսուցումը որպես կրթության որակի բարձրացման գործոն, Գիտական տեղեկագիր, 1.2019, էջ 83:

² Մարգարյան Կարինե, Ինտեգրված ուսուցում մեթոդի ազդեցությունը դասի արդյունավետության բարձրացման վրա, Երևան 2021, էջ 2:

Ժամանակին գաղափարներ են արտահայտել մի շարք մանկավարժագետներ՝ Յ. Ա. Կոմենսկին, Յ. Հ. Պեստալոցցին, Վ. Սուլիստրինսկին, Ի. Պ. Պողլասին: Ժամանակակից մանկավարժության մեջ ինտեգրված ուսուցումը ներկայացվում է նոր դիտարկումներով: Այն իր բնույթով զարգացնող է, բովանդակությամբ՝ բազմաբաղադրատարր, որը ներառում է թե՛ զարգացման սահմանափակ հնարավորություններ ունեցող սովորողներին, թե՛ միջառարկայական կապերի կիրառումը, թե՛ բազմահամակազմային դասարաններում իրականացվող գործընթացները: Ինչպես նշում է Ե. Ա. Եկժանովան, «Ինտեգրված ուսուցումը, հիմնվելով հատուկ և ընդհանուր կրթության սկզբունքների վրա, պետք է ունենա զարգացնող, դաստիարակող բնութագիր, որը ենթադրում է սովորողների բարոյական գաղափարների, վարքի համարժեք ձևերի մշակում՝ բոլոր մասնակիցների ներառմամբ կրթական գործընթացում»³:

Գոյություն ունեն ինտեգրման տարբեր տեսակներ՝ ըստ մեթոդների, հնարների, մակարդակների, ուղղությունների: Ինտեգրումը լինում է հորիզոնական՝ տարբեր ուսումնական առարկաների նման նյութի միավորում, և ուղղահայաց՝ երբ մեկ ուսուցիչը միավորում է տվյալ առարկայի ուսումնական նյութը, որն ուսումնասիրվել է ուսման տարբեր տարիների ընթացքում բարդության տարբեր աստիճաններով:

Ինտեգրված դասը դասի հատուկ տեսակ է, որն իր մեջ ներառում, միավորում է մեկ հասկացության ուսուցման ժամանակ մի քանի առարկաների միաժամանակյա ուսուցումը: Այսպիսի դասի ընթացքում միշտ առանձնացվում է առաջատար առարկան, որը հանդես է գալիս որպես ինտեգրիչ և օգնող՝ նպաստելով նյութի խորացմանը, ընդլայնմանն ու հստակեցմանը: Ինտեգրված դասերը կարող են միավորել ինչպես տարբեր առարկաներն իրենց ամբողջ ծավալով, այնպես էլ առանձին առարկաների բաղադրիչներն ու մեթոդներ:

Ինտեգրված դասերը միավորում են տարբեր առարկաների մասնագետների ուժերը և ստեղծում միջառարկայական կապերով հարուստ դասերի օրինակներ: Իհարկե, ինտեգրված դասերը բազմակողմանի գիտելիքներ են ապահովում, հետաքրքիր ու բովանդակակազմ են դարձնում ուսումնական գործընթացը: Ինտեգրացված դասերը հանրային կրթության ձևերից մեկն է: Այն իրականացնելու

³ <http://shsu.am/media/journal/2019n1b/8.pdf>

համար պահանջվում են նախապատրաստական լուրջ ջանքեր, սակայն փորձը ցույց է տվել, որ այդ դասերի արդյունավետությունը բավականին բարձր է: Հիմնականում երկու փոխկապակցված առարկաների դասի ընթացքում՝ 45րոպե ունենում ենք աշխատող, ներդաշնակ սովորողներ: Այդպիսի դասի ժամանակ միշտ առանձնացվում է առաջատար առարկան, որը հանդես է գալիս որպես ինտեգրիչ և օգնող նպաստելով նյութի խորքմանը ընդլայնմանն ու հստակեցմանը: Ինտեգրված ուսուցման առավելությունները՝

- Ինտեգրված ուսուցումը ժամանակակից մեթոդիկայի նորույթներից մեկն է:
- Ինտեգրված ուսուցման միջոցով արտահայտվում են միջառարկայական կապերը:
- Ինտեգրված ուսուցումը կարող է միավորել նաև առանձին առարկաների բաղադրիչներ և մեթոդներ:
- Ինտեգրված ուսուցում կարելի է անցկացնել տարբեր առարկաներից:

Ինտեգրված դասերը հաճախ ուղեկցվում են բացահայտումներով ու հայտնագործություններով, առաջ է գալիս ստեղծականությունը, հետազոտական աշխատանքը:

Բացի վերը նշվածից, այս տեսակ դասերը ստեղծագործ ուսուցչին հնարավորություն են տալիս հասնել նոր մակարդակի, բացահայտել իր համար տեղեկություններ, մտնել նոր փուլ, իսկ սովորողին՝ զարգացնել ստեղծագործական մտածողությունը, ինքնակրթվելու հնարավորություն ստեղծել: Ընդ որում, ուսումնական նյութերը պետք է լինեն մատչելի, ոչ ծանրաբեռնված, դասարանում ուսումնական գործընթացը պետք է համապատասանի սահմանային ծավալին: Սովորողը պետք է ստանա այնքան տեղեկություն, որ չխճճվի նյութերում: Ինտեգրացված դասը սովորաբար նախապես պլանավորվում է: Դա անհրաժեշտ է և համապատասխանում է ուսումնական ծրագրին, պատրաստականություն է այլընտրանքային դասի: Հաճախ դրանք դասեր են՝ ինտեգրված ըստ թեմայի ընդհանրացումների և գիտելիքների ամրապնդման:

Ինտեգրված ուսուցում իրականացնելու համար պահանջվում են նախապատրաստական լուրջ ջանքեր, և փորձը ցույց է տվել, որ այդ մեթոդով վարած դասերի արդյունավետությունը բավականին բարձր է: Այն չափազանց գրավիչ ձև է

սովորողների համար, սովորողին տալիս է լիարժեք պատկերացում նյութի վերաբերյալ: Ինտեգրված դասերը հզոր խթան են հանդիսանում սովորողի հոգեկան զործունեությունում: Սովորողները սկսում են վերլուծել, համեմատել, որոնել երկու օբյեկտների ու երևույթների միջև կապը: Այն հոգնածությունը, ձանձրույթը, որը սովորողների մոտ նկատվում է միանման դասից, վերանում է, այս դեպքում դասը առաջացնում է հետաքրքրություն, աշխույժություն: Ինտեգրված ուսուցման տեսակները ժամանակակից մանկավարժության մեջ տարբերակվում են ինտեգրված ուսուցման հետևյալ տեսակները.

- Միջառարկայական
- Բազմառարկայական
- Անդրառարկայական

Որպես միավորող առանցք հաճախ հանդես է գալիս որևէ թեմա, որն ընգրկում է մի քանի առարկա⁴:

Կարելի է ինտեգրել առարկաների բովանդակությունը՝ պահպանելով առաջատար առարկայի ուսուցման մեթոդները, ինչպես նաև կարելի է ինտեգրել տարբեր առարկաների ուսուցման մեթոդիկաները՝ պահպանելով մեկ առարկայի բովանդակությունը:

Ինտեգրված ուսուցման դասի տիպերը

Ինտեգրված դասն արդյունավետ անցկացնելու նախապայմաններից ամենակարևորը դասի տիպի ճիշտ ընտրությունն է:

Դասի տիպերը կարող են լինել

- դերախաղ
- սեմինար քննարկում
- դաս-միջոցառում
- մեծ-դաս

Հիմնականում նման դասերը կիրառվում են հետևյալ դեպքերում՝⁵

- երբ հայտնաբերվում են միևնույն նյութի կրկնությունը տարբեր ուսումնական առարկաներում և դասագրքերում,

⁴ Աստվածատրյան Մ., Արնաուդյան Ա., Վարդումյան Ս., Օհանովա Ի., Պետրոսյան Ռ., Երեմյան Լ., Ինտեգրված թեմատիկ միավոր, Երևան, էջ 16-17:

⁵ Чепиков М.Г. Интеграция науки, М., Мысль, 1988, 135 с.

- թեմայի ուսումնասիրության ժամանակի խնայողության դեպքում՝ ցանկանալով օգտվել մեկից ավելի առարկաների պատրաստի բովանդակությունից ,
- երբ ուսումնասիրվող նյութը դուրս է գալիս ուսուցանվող առարկայի ծրագրի շրջանակներից,
- առարկայի դասավանդման ժամանակ զարգացնող ուսուցում իրականացնելու ժամանակ,

Տարբեր է նաև ինտեգրված դասերի տևողությունը: Բայց առավելաբար օգտագործում են երկու կամ երեք դասաժամ՝ միավորված մեկ դասի մեջ: Ցանկացած ինտեգրված դաս նպատակ ունի դուրս գալու մեկ առարկայի նեղ շրջանակներից: Այսպիսի դասի կազմակերպմամբ կարելի է հաղթահարել խնդրի մակերեսային և ձևական ուսումնասիրությունը, ընդլայնել ինֆորմացիան, փոփոխել ուսումնասիրության շրջանակները, խորացնել հասկացողությունը, հստակեցնել հասկացություններն ու օրենքները, ընդհանրացնել թեման, միավորել սովորողների փորձն ու դրա ըմբռնման տեսական մասը, համակարգել ուսումնասիրված նյութը: Դասի ընթացքում կարելի է ինտեգրել մանկավարժական գործընթացի ցանկացած բաղադրիչ՝ նպատակ, բովանդակություն, ուսուցման մեթոդ և միջոց: Օրինակ՝ երբ վերցնում են բովանդակությունը, ապա ինտեգրման համար առանձնանցվում է բովանդակության ցանկացած բաղադրիչ՝ հասկացություն, օրենք, սահմանում, փաստ և այլն: Կարելի է ինտեգրել նաև բովանդակային այնպիսի բաղադրիչներ, ինչպիսիք են մտավոր և գործնական կարողություններն ու հմտությունները: Տարբեր առարկաներից վերցրած այս բաղադրիչները, որոնք միավորվում են մեկ դասի մեջ, կազմում են մեկ համակարգ, որի շուրջ հավաքվում և մի նոր համակարգ է դառնում ուսումնական նյութը: Համակարգ ձևավորելը դառնում է դասի կազմակերպման կարևորագույն մասը, քանի որ հիմք է հանդիսանում հետագայում մշակվող դասավանդման մեթոդիկայի և նրա կառուցման տեխնոլոգիայի համար⁶:

Որպեսզի ինտեգրվեն, այսինքն՝ ճիշտ ձևով միավորվեն ուսումնական գործընթացի բաղադրիչները, պետք է կատարվեն այնպիսի գործողություններ, որոնք ի սկզբանե ունեն ստեղծագործական բնույթ:

⁶ <https://vsu.am/grqer/2017/aprak/pnjoyantatevik.pdf>

Պարզ և հստակ ձևակերպելով դասի նպատակը՝ ուսուցիչը հավաքում է մեկ դասում միավորվող ուսումնական նյութը, այսինքն՝ որոշում է ինտեգրման բաղադրիչները: Դա արվում է համագործակցող ուսուցչի հետ: Այս փուլում հավաքվում են միայն ուսումնական թեմաներն ու դրանց առանձին մասերը, որոնք պետք է կազմեն ինտեգրման բովանդակային հիմքը:

Չափազանց արդյունավետ են ինտեգրված դասերը գրականությունից ու պատմությունից, մասնավորապես պատմավեպերն ուսումնասիրելիս: Պակաս հետաքրքիր ու արդյունավետ չէ գրականությունից ու բուսաբանությունից անցկացվող ինտեգրված դասը, երբ մի կողմից բուսաշխարհը ներկայացվում է գիտականորեն, մյուս կողմից՝ գեղարվեստորեն: Այստեղ աշխատանքը դառնում է ավելի բազմատարր և աշակերտի նախասիրությունները, գիտական կամ ստեղծագործական հակումները վերհանող:

Այսպիսով, ելնելով ինտեգրված դասի տեսակից և ինտեգրվող առարկաների դասերի տիպերից, ուսուցիչները համատեղ կազմում են իրենց դասի նպատակները՝ զուգակցելով ընդհանուրը մասնավորի հետ, շողկապելով ինտեգրվող նյութի բովանդակությունները տարբեր առարկաների տեսանկյուններից: Կախված նրանից, թե ինչ ձևով է տեղի ունենում ինտեգրումը (հավասարապես ինտեգրվում են երկու կամ ավելի առարկաներ, ինտեգրման ժամանակ գերակայությունը տրվում է մեկ առարկայի, իսկ մյուսը դառնում է օժանդակ, օգնող առարկա և այլն), կազմվում է դասի պլանը, որոշվում է դասի տևողությունը (45 րոպե, 90 րոպե): Պլանի մեջ հստակորեն ներկայացվում է քայլերի հաջորդականությունը, պարզորոշ ընդգծվում են առաջատար և օժանդակ առարկաները: Ինտեգրված դասն արդյունավետ անցկացնելու նախապայմաններից ամենակարևորը դասի ճիշտ պլանավորումն է, որի մեջ, ըստ չափորոշչի եռամակարդակ պահանջների, պետք է ներառվի նաև գնահատման համակարգը⁷:

2. Թեմատիկ միավորի կազմում

Ցանկացած դաս պլանավորելիս անհրաժեշտ է դասերի անցկացման մեթոդներն ընտրել այնպես, որպեսզի դրանք առավելագույն չափով ծառայեն դասի նպատակին:

⁷ Փնջոյան Տաթևիկ, Ինտեգրումը կրթական գործընթացում, էջ 402-407

Յուրաքանչյուր ուսուցիչ որևէ գաղափարի, հասկացության մասին սեփական պատկերացումը աշակերտներին հաղորդելուց առաջ նախ պետք է պարզի տվյալ հասկացության մասին աշակերտների գիտելիքներն ու կարծիքը: Արդյունավետությունն ավելի է բարձրանում փոխհամագործակցային ուսուցման դեպքում: Պետք է խրախուսել աշակերտներին երկխոսության մեջ մտնել թե՛ ուսուցչի և թե՛ մյուս աշակերտների հետ: Խիստ կարևոր է աշակերտներին սեփական մտքերը ներկայացնելու, ինչպես նաև մյուսների մտքերը լսելու հնարավորություն տալը: Բացի այն, որ դա կբարձրացնի ուսուցման արդյունավետությունը, այն ունի նաև դաստիարակչական նշանակություն՝ կերտում է ապագա ակտիվ քաղաքացիներ: Թեմատիկ միավորը դասավանդման նպատակներով գաղափարները և գիտելիքները մեկ իմաստալից կառույցի մեջ միավորող պլան է:

Թեմատիկ միավորը կենտրոնական թեմայի շուրջ ուսումնական ծրագրի կազմակերպումն է: Այլ կերպ ասած, դա դասերի շարք է, որը միավորում է առարկաները ուսումնական ծրագրում, ինչպիսիք են մաթեմատիկան, ընթերցանությունը, հասարակագիտությունը, գրականություն և այլն, որոնք բոլորը կապված են բաժնի հիմնական թեմայի հետ: Յուրաքանչյուր գործողություն պետք է հիմնական ուշադրությունը կենտրոնացնի թեմատիկ գաղափարի վրա: Թեմատիկ միավորը շատ ավելի լայն է, քան թեմա ընտրելը:

Այդ պլանը նպաստում է աշակերտների միասնացման աշխատանքներին, զարգացնում նրանց ըմբռնումները, արժեքներ և հմտություններ: Թեմատիկ միավորները կարելի է մշակել մի քանի առարկաների բովանդակության հիման վրա:

Թեմատիկ միավորներ ստեղծումով կզարգանա ուսուցչի և աշակերտների համագործակցությունը, քանի որ թեմատիկ միավորների ստեղծումը պահանջում է հաշվի առնել աշակերտների կարողությունները, պահանջները, կենսափորձը: Անհնար է հասնել այդ ամենին առանց նրանց հետ փոխվստահության վրա հիմնված հարաբերությունների: Փորձը ցույց է տվել, որ աշակերտների հետ աշխատանքները ավելի արդյունավետ են դառնում այն դեպքում, երբ նրանք իրենց տեսնում են որպես գործընկերներ:

Ուսուցման այս ռազմավարությունը նպաստում է աշակերտների բազմաբնույթ մտածողության զարգացմանը: Նրանց առջև լայն հնարավորություն է ստեղծվում

առարկաների միջև առկա կապերի ցուցադրմամբ հաղորդակցվել գիտության և կյանքի տարբեր բնագավառների զանազան երևույթներին, պատճառահետևանքային կապերին և օրինաչափություններին:

7-րդ դասարանում երեխաները ուսումնասիրում են Պարույր Սևակի <<Հայաստան>> բանաստեղծությունը: Դասի ուսուցումը ունի հետևյալ նպատակները. ներկայացնել բանաստեղծության բովանդակությունը և արտահայտած հիմնական գաղափարը, կարողանալ ստեղծել Հայաստան աշխարհի պատկերը, ամբողջացնել հին, և նոր Հայաստանը, նշեն պատմության հիմնական դրվագները՝ էլնելով հեղինակային բնութագրումներից, ծանոթանալ բանաստեղծության նոր հասկացություններին, եզրույթներին, նոր բառերին և արտահայտություններին ինչպես նաև գիտակցել ազգային պատկանելիությունը, հայրենիքի անփոխարինելիությունը, հայրենաճանաչությունը և անվանել տեքստի գեղագիտական արժեքները:

Դասը կարելի է անցկացնել ինտեգրված առարկաների կիրառմամբ: Ինտեգրված դասը ժամանակակից մեթոդիկայի նորույթներից մեկն է: Ինտեգրված դասի միջոցով արտահայտվում են միջառարկայական կապերը: Այն կարելի է անցկացնել տարբեր առարկաներից: Ինտեգրումը կրթության ոլորտում դասի հատուկ տեսակ է, որն իր մեջ ներառում, միավորում է մեկ հասկացության ուսուցման ժամանակ մի քանի առարկաների միաժամանակյա ուսուցումը: Ինտեգրված ուսուցման ծրագրերը կազմվում են այնպես, որ մի առարկայից գիտելիքները հիմնվում են մեկ այլ կամ մի քանի այլ առարկաներից վերցրած գիտելիքների վրա: Ինտեգրված առարկաներն են հայոց լեզուն, պատմությունը, աշխարհագրությունը: Ուսուցման մեթոդներից կարելի է կիրառել՝ «Մտագրոհ», «Վենի դիագրամ», «Մանրապատում» մեթոդները:

Դասի սկզբում ստուգվում են տնային հանձնարարությունները, սովորողները կարդում են հուշեր Սևակի մասին, պատմում կենսագրությունը, գտնում են նրա տեղը հայ գրականության պատմության մեջ, նշում ժամանակակիցներին, ապա ուսուցիչը կարդում է այնպիսի հուշ, որը խթան է հանդիսանում նոր դասի համար:

Խթանման փուլում կարելի է կիրառել «Մանրապատում» մեթոդը. Աշակերտներին առաջարկվում է իրենց կյանքից հիշել մի դեպք՝ կապված բանաստեղծության

բովանդակության հետ՝ ապահովելով որոշակի կապ կյանքի և ստեղծագործության միջև:

Սովորողները ընթերցում են բանաստեղծությունը: Առաջարկվում է պատասխանել հետևյալ կետերին՝ ըստ հաջորդականության:

- Մեկ նախադասությամբ գրել բանաստեղծության բովանդակությունը:
- Բանաստեղծությունից ընտրել մեկ հղում, որը բնութագրում է այն, դուրս գրել բնագրից:
- Բնագրից ընտրել մեկ բառ, որը բնութագրում է բանաստեղծությունը:
- Նկարել էսքիզ կամ որևէ խորհրդանիշ, որն արտահայտում է բանաստեղծության գաղափարը:
- Գտնել բանաստեղծության գույնը. Արդյոք մեկ գույն ունի այս բանաստեղծությունը:
- Երաժշտական ինչ գուգորդում ունեցաք բանաստեղծությունը կարդալիս:

Իմաստի ընկալման փուլում անցնում են բնագրի գեղարվեստական և բառային վերլուծությանը:

Ուսուցիչը գրատախտակին գրում է «Հայաստան» բանաստեղծության հետ առնչվող բառեր և բառակապակցություններ՝

Կիսավեր ամրոց ու բերդ, մագաղաթյա մատյանի թերթ, Զվարթնոց՝ ավեր տաճար, Կոմիտասյան ծիրանի ծառ, ջրաղաց, հորովել, գութանի արծաթ խոփի փայլ, հայրենի ծխանի ծուխ, անգիր վեպ, Մասնա ծուռ, նիզակ, նետ, կոպիտ մկունդ:

Սովորողներին առաջարկվում է մտածել, թե ինչ է կատարվելու այս բառերի շրջանակում, ինչպես են իրար կապվելու դրանք:

Քանի որ բանաստեղծությունը գրված է հակադրության և համադրության սկզբունքով կարելի է օգտագործել «Վենի դիագրամը»,

Այնուհետև կարդում են բանաստեղծությունը:

Բանաստեղծությունը կառուցված է համեմատությունների հիմքով:

Այս ամենը հիշեցնում է Զվարթնոց տաճարը՝ կառուցված ճարտարապետական վսեմ հանճարով: Նույնացել են բառն ու քարը, հնչյունն ու զիծը, և ստացվել է մի կատարյալ քանդակ: Դիտել փոքրիկ տեսահոլովակ Զվարթնոցի մասին, պատմել Զվարթնոց տաճարի մասին, բացատրելով նրա գտնվելու վայրը և ստեղծման

պատմությունը, որոնք կարելի է ինտեգրել պատմությունից և աշխարհագրությունից: Երեխաներին հարցնել գիտեն արդյոք Հայաստանի սահմանների մասին և պատմամշակութային ինչ վայրեր գիտեն Հայաստանում:

Կշռադատման փուլում կարելի է աշակերտներին հարցնել, թե ինչ բանաստեղծություններ կհիշեն նվիրված Հայաստանին:

Տնային հանձնարարություն՝ նկարել «Հայաստան աշխարհ» վերնագրով նկար՝ բանաստեղծությունից ստացած տպավորությունների ներքո, ցույց տալ Հայաստան երկրի կերպավորումը և ժողովրդի հոգեբանության դրսևորումը: Կազմակերպվում է կինոդիտում՝ «Հայաստանի առեղծվածները» կամ «Հայաստանի տեսարժան վայրերը» Կատարվում է գնահատում:

Երեխաները սովորելով «Հայաստան» բանաստեղծությունը հնարավորություն կունենան, ծանոթանալու Հայաստանի պատմամշակութային, վայրերի ինչպես նաև նրանց աշխարհագրական դիրքի մասին: Այսպիսի դասերի ընթացքում աշակերտը հստակորեն համեմատելու և վերլուծելու հնարավորություն ունի պատմական իրադարձությունները պատմության տեսանկյունից և ապա՝ դրանց գեղարվեստական արտացոլումը, ասելիքի հիմնակետն ու գրողի կողմնորոշումը, կարողանում է առավել տեսանելի կերպով պատկերացնել ու սեփական տեսակետը ներկայացնել պատճառաբանված: Այն նաև հնարավորություն է տալիս թվյալ թեման ուսումնասիրել տարբեր տեսանկյուններից:

Եզրակացություն

Այսպիսով, ինտեգրված դասերը միավորում են տարբեր առարկաների մասնագետների ուժերը և ստեղծում միջառարկայական կապերով հարուստ դասերի օրինակներ: Ինտեգրված ուսուցման սկզբունքները ծառայում են մեկ նպատակի՝ սովորողների մտածողության զարգացմանը:

Այս խնդրի լուծման համար արդյունավետ միջոցներից մեկն է ուսուցման բովանդակության ինտեգրումը, որը նպաստում է աշակերտների մոտ աշխարհի մասին ընդհանուր, ամբողջական պատկերացման ձևավորմանը: Ինտեգրումը

հոգեբանա-մանկավարժական գրականության մեջ հասկացվում է որպես մի գործընթաց, որի միջոցով համադրվում են բոլոր ընդհանուր տարրերը, ամբողջականություն կազմող հատկությունները:

Ինտերակտիվ մոտեցումը հնարավորություն է տալիս աշակերտներին մոտիվացնելու, ուսուցումը հետաքրքիր, մասնակցային ու գրավիչ դարձնելու: Սովորողները դասի ակտիվ անդամներ են, ինքնուրույն մտածել, օգտագործել իրենց ուղեղները, ինչը բերում է հիշողության երկարատև պահպանման:

Ինտերակտիվ մոտեցումներն անհրաժեշտ են աշակերտներին մոտիվացնելու, ուսուցումը հետաքրքիր և մասնակցային դարձնելու համար: Ուսուցման նոր որակը կրթության համար բացարձակ առաջնահերթություն է: Ուսուցիչները ոչ միայն տեղեկատվության աղբյուր են, այլ նաև կոչված են զարգացնելու փոխգործակցությունը սովորողների միջև և սոցիալական անհատականության հիմնական գծերը: Սովորողները ցանկանում են հասկանալ բնական երևույթները, իմանալ գիտական ճշմարտությունները և ձեռք բերել գիտելիքներ գործնականում կիրառելու համար:

Գրականության ցանկ

1. Աստվածատրյան Մ., Արնաուդյան Ա., Վարդումյան Ս., Օհանովա Ի., Պետրոսյան Ռ., Երեմյան Լ., Ինտեգրված թեմատիկ միավոր, Երևան, 256 էջ:
2. Զադոյան Ա.Ս., Ինտեգրված ուսուցումը որպես կրթության որակի բարձրացման գործոն, Գիտական տեղեկագիր, 1.2019, էջ 83-90:
3. Մարգարյան Կարինե, Ինտեգրված ուսուցում մեթոդի ազդեցությունը դասի արդյունավետության բարձրացման վրա, Երևան, 2021, էջ 2:
4. Փնջոյան Տաթևիկ, Ինտեգրումը կրթական գործընթացում, էջ 402-407:
5. Чепиков М.Г. Интеграция науки, М., Мысль, 1988, 135 с.
6. <https://vsu.am/grqer/2017/aprak/pnjoyantatevik.pdf>
7. <http://shsu.am/media/journal/2019n1b/8.pdf>